

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ СФЕРОЮ СУСПІЛЬСТВА

Сізінцова Л.А. (м. Запоріжжя)

Анотація

В статті розглядається соціальна політика як чинник розвитку суспільних відносин, перші теоретичні концепції соціальної політики, структура сфер і субсфер, які характеризують якість життя людини, даються показники індексу людського розвитку, визначення інструментів, що сприяють вирішенню проблеми, дається порівняльний аналіз альтернатив, прогноз можливих результатів і наслідків вирішення проблеми соціальної політики.

Ключові слова

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА, СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА, СОЦІАЛЬНА КУЛЬТУРА, РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНІ ПРОГРАМИ, СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, СОЦІАЛЬНА НАПРУЖЕНІСТЬ, СОЦІАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ, ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ.

Вступ

У результаті зміни ролі і місця регіональних органів державного управління в структурі влади, посилення їх самостійності і відповідальності за комплексний розвиток територій і, особливо, за здійснення соціальної політики і соціального захисту населення, змінюються функції, принципи і методи управління регіоном. Все це визначило вибір теми наукового дослідження.

Мета статті:

- дати аналіз державного управління соціальною сферою суспільства;
- визначити основні напрямки розвитку соціальної сфери сучасного суспільства;
- проаналізувати чинники оптимізації соціальної сфери суспільства.

1. Визначення проблеми для аналізу.

Проблема, що обрана для аналізу, – питання вдосконалення державних механізмів управління соціальним розвитком регіонів, зокрема Запорізького. Вирішення ряду проблем, пов'язаних з визначенням соціальної політики, визначенням її інвестиційної складової, обґрунтуванням формування регіональних соціальних програм є досить актуальним. Крім того, дотепер не встановлено, що відноситься до управління соціальною сферою країни, яка перспективно розвивається. Не визначено критерії, які оптимізують соціальну політику в регіоні, не обґрунтовано напрямки удосконалення бюджетного і позабюджетного фінансування соціальної сфери. Необхідність вирішення проблем визначила актуальність теми і її наукове і практичне значення. Предметом дослідження є державне регулювання соціальною сферою регіону, так як соціальна сфера є найбільючішою і найактуальнішою в умовах

модернізації українського суспільства.

Актуальність теми дослідження виходить з того, що стійкість демократії в тій чи іншій країні великою мірою залежить:

1) від соціальних чинників соціальної структури та соціальної політики демократично сформованого уряду;

2) від регулювання соціальних відносин, що її здійснюють державні та громадські організації з метою підвищення добробуту й надання соціального захисту різним верствам населення.

3) від здійснення соціального партнерства – спільної діяльності уряду, підприємців та профспілок, спрямованої на узгодження інтересів та вирішення проблем, передусім у соціальній та виробничій сферах;

4) від здійснення новітніх соціальних й політичних технологій, орієнтованих на людський фактор, підвищення якості соціального життя, що має стати найважливішим показником результативності соціальної політики.

Саме соціальна сфера викликає занепокоєння в суспільстві і потребує реагування державної влади.

Мета дослідження:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади здійснення соціальної політики держави;

- розкрити зміст на сутність процесу соціальної політики і її місце в системі всіх сфер життєдіяльності суспільства;

- з'ясувати фактори об'єктивної та цільової детермінації соціальної сфери;

- структурувати соціальні функції держави з метою формування ефективної соціальної політики;

- проаналізувати регіональну соціальну диференціацію й обґрунтувати об'єктивну необхідність регіоналізації соціальної політики при дотриманні встановлених державою стандартів соціального забезпечення як його необхідного мінімуму;

- обґрунтувати формування регіональних соціальних програм, як найбільш ефективної форми державного соціального управління;

- сформувати концепцію державного соціально-орієнтованого управління.

Методологія дослідження:

Науково-теоретичною та методологічною базою наукового дослідження є системне загальнотеоретичне осмислення об'єктивних історичних процесів розвитку соціальної політики держави та основних напрямків її реалізації. Згідно з системним методом наукового пізнання усі соціальні процеси і явища розглядаються і аналізуються у взаємозв'язку, взаємозалежності і розвитку. Реалізація поставлених задач дослідження здійснювалась за допомогою наступних методів:

- використання системного методу зробило можливим

декомпозицію соціальної сфери на ряд підсистем, які досліджувалися автономно з урахуванням подальшого узгодження цілей кожної підсистеми із загальною метою системи, а також є створення ієрархії системи;

- метод аналізу і синтезу в дослідженні соціальної політики сприяє дослідженню диференціації та при обґрунтуванні об'єктивної необхідності регіоналізації соціальної політики;

- метод взаємозв'язку конкретного та абстрактного – при узагальненні нової соціальної ролі держави;

- метод індукції і дедукції – при структуруванні і функцій соціальної політики;

- метод порівняння – з метою здійснення порівняльного аналізу концепцій соціальної політики в різних країнах, узагальнення світового досвіду соціальної політики, для виявлення їхніх спільних рис та специфічних особливостей;

- інституційний метод – для дослідження інститутів, з допомогою яких здійснюється діяльність соціальної держави.

Обговорення проблеми

Соціальна політика як чинник розвитку суспільних і соціальних відносин покликана сприяти:

- формуванню і розвитку соціально-ринкових відносин, соціально-орієнтованого господарства;

- розвитку соціально-стративних відносин на основі становлення різноманітних елементів нової соціально-класової структури суспільства;

- розвитку етнонаціональних відносин на основі зваженої етнонаціональної політики; розвитку сімейно-шлюбних відносин, спрямованих на зміцнення соціальних, духовних, моральних, матеріальних підвалин сім'ї;

- розвитку територіально-поселенських відносин, регулювання соціально-просторових форм організації суспільства;

- розвитку соціально-трудова відносин і насамперед ринку праці та зайнятості населення;

- регулюванню міграційними процесами з метою захисту національного ринку праці та інтересів громадян України;

- здійсненню захисту трудових прав громадян;

- реалізації соціальної політики в галузі охорони праці;

- розвитку відносин соціального партнерства.

1.а Симптоми проблемної ситуації

- руйнування як економіки, так і соціальної сфери в результаті здійснення економічної політики без урахування потреб соціального розвитку;

- проїдання капіталів замість стимулів зростання;

- відрив механізму визначення обсягу грошової маси в обігу від об'єктивних потреб економіки;

Державне управління соціальною сферою суспільства

- дефіцит оборотних коштів підприємств у ліквідній формі, з одного боку, та неможливості знижувати витрати на оплату праці шляхом її скорочення, з іншого;
- суттєві труднощі зі сплатою підприємствами податкових платежів, що негативно відображаються на становищі соціальної сфери;
- виникнення безробіття і поширення бідності, поглиблення доходної і майнової диференціації, руйнування системи соціальних гарантій;
- посилення майнової диференціації не сприяє оздоровленню економіки, а породжує тіньові економічні відносини;
- існує значний розрив між конституційним закріпленням статусу нашої країни, як соціальної держави та втіленням цієї конституційної норми у життя;
- зниження у громадян відчуття соціальної захищеності та підвищення їхньої невпевненості у майбутньому;
- модернізаційні процеси в економіці супроводжуються безпрецедентним зростанням нерівності у розподілі результатів економічної діяльності;
- різко посилилося майнове розшарування населення, з'явилися значні верстви так званих "нових бідних", у їх складі чимало осіб із середньою і вищою освітою.

1.6 Окреслення проблеми (неспроможності ринку і влади)

Метою дослідження є розробка демократичного механізму формування і реалізації державної соціальної політики, призначенням якої є забезпечення розширеного відтворення робочої сили і розвиток творчого потенціалу особистості, на основі удосконалення державного соціально-орієнтованого управління.

Досягнення поставленої мети має вирішити наступні задачі:

- узагальнити результати досліджень нової соціальної ролі держави в постіндустріальну епоху і визначити її особливості в трансформаційних умовах України;
- структурувати соціальні функції держави з метою формування ефективної соціальної політики;
- виявити структурні складові соціального об'єкту державного управління для вибору обґрунтованих напрямків використання засобів соціальної політики;
- проаналізувати регіональну соціальну диференціацію й обґрунтовано об'єктивну необхідність регіоналізації соціальної політики при дотриманні встановлених державою стандартів соціального забезпечення як його необхідного мінімуму;
- визначити роль і місце регіональних органів управління у формуванні і реалізації соціальної політики держави;
- обґрунтувати формування регіональних соціальних програм, як найбільш ефективної форми державного соціального управління.

Окреслена проблема – державна політика у соціальній сфері.

1.в Масштаб проблеми

Масштаб проблеми соціальної сфери суспільства і факторів її розвитку зумовлюється тим, що процес перетворення соціально-економічних відносин супроводжується невизначеністю функціональної ролі держави. Між тим, досвід економічно розвинутих країн і практика ринкових трансформацій в країнах з перехідною економікою свідчить, що процеси формування активної соціальної політики не можуть бути здійснені без активного і послідовного втручання держави. У результаті зміни ролі і місця регіональних органів державного управління в структурі влади посилення їх самостійності і відповідальності за комплексний розвиток територій і, особливо, за здійснення соціальної політики і соціального захисту населення, змінюються функції, принципи і методи управління регіоном. Разом з тим, вирішення ряду проблем, пов'язаних з визначенням соціальної політики держави, структуруванням систем функцій соціальної політики, визначенням їх інвестиційної складової, обґрунтуванням формування регіональних соціальних програм є досить актуальним. Актуальним є вирішення цілої низки проблем:

- активної соціальної політики держави;
- структурування систем функцій соціальної політики;
- визначення її інвестиційної складової;
- обґрунтування формування регіональних соціальних програм;
- визначення критеріїв, що оптимізують соціальну політику в регіоні;
- шляхи оптимізації соціальної сфери;
- криза платоспроможного попиту та вузькість внутрішнього ринку обґрунтовують можливість використання активної соціальної політики як провідного фактору економічного зростання;
- економічні зрушення, збільшення обсягів ВВП, які спостерігаються останніми роками в нашій державі, поки що не призводять до істотного підвищення індексів людського розвитку, спостерігається посилення майнової поляризації;
- використання Україною Європейського досвіду побудови системи соціальних гарантій;
- курс на посилення соціальної спрямованості реформи, який передбачає подолання бідності і адресну підтримку соціально незахищених верств населення;
- до нерозв'язаних проблем соціальної сфери слід також віднести реформуванням діючої системи заробітної плати, надмірну диференціацію населення, кризу медичної сфери.

Масштаб соціальних проблем, що аналізуються – занадто широкий, охоплює кінець ХХ – початку ХХІ століття, в контексті якого соціальна сфера є найразючішою, так як 80 % населення живе нижче межі бідності і сьогодні можна спостерігати сильне розшарування

населення.

Соціальні групи відрізняються за типом флуктуацій, що генеруються. Так, девіанти створюють внутрішні флуктуації в системі. Такий тип флуктуацій є безпечним для збереження динамічної рівноваги системи доти, поки їхня величина не перевищить для збереження динамічної рівноваги системи доти, поки їхня величина не перевищить необхідної межі. З огляду на властивість дисипативності відкритих систем, велика кількість мікрофлуктуацій у системі може привести до створення нових стійких структур на макрорівні. Цей процес реалізується шляхом самоорганізації елементів системи і називається стабілізацією "знизу". У цьому разі девіанти стають "ядром" соціальної системи нової якості та переходять у розряд конформістів.

Стійкі елементи соціальної системи – конформісти та ритуалісти – здатні створювати ситуації потенційних макрофлуктуацій, що стають реальними в разі резонансного зовнішнього впливу. Найчастіше зовнішньою флуктуацією для стійких груп суспільства, у результаті якої відбувається розрядження соціальної напруженості й трансформація суспільного устрою, знайшли оптимальний спосіб власної адаптації, що став згодом актуальним для всіх членів суспільства, тобто актуальну "адаптивну" норму поведіння.

У цілому суспільство або соціальну систему в нерівноважний стан приводять як особисті, так і колективні девіації. Різна структура суспільства, що перебуває в нерівноваженому стані, багато в чому визначає, наскільки вдалим буде новий стан динамічної рівноваги.

Виходячи з цього, можна виділити два сценарії розвитку суспільства в нерівноважному стані залежно від структури його девіантних груп:

1. Нагромадження соціальної напруженості – розрядка – перехід у новий стан динамічної рівноваги.

2. Неможливість нагромадження соціальної напруженості через невелику частку стабільних груп у суспільстві (масова особиста девіація) – слабкість керуючої підсистеми – стабілізація "знизу" або руйнування суспільства.

Новизна запропонованого дослідження полягає у вивченні механізму поєднання соціальної справедливості та ефективності в побудові системи соціального захисту. Для цього слід зосередити увагу на складному взаємозв'язку соціального захисту, економічного добробуту та економічного зростання; поглиблено розуміння закономірностей процесу становлення соціально-орієнтованої держави; саморозвитку людини в її соціальних вимірах, що сприяє формуванню адекватного знання про людину; удосконалено теоретико-концептуальні проблеми соціального буття на шляху обґрунтування людиномірності принципів соціальної сфери та факторів її розвитку; отримало подальший розвиток форми, методи і

механізми, які могли б бути використані у вітчизняній практиці для сприяння розвитку соціальної сфери; доведено, що одним із механізмів здійснення соціальної сфери, найбільш адекватної конкретно-історичним умовам України, є формування соціополісів як форми випереджаючого соціального розвитку.

– **Новизною наукового дослідження** є системне загальнотеоретичне осмислення об'єктивних історичних процесів розвитку соціальної політики держави та основних напрямків її реалізації. Згідно з системним методом наукового пізнання усі соціальні процеси і явища розглядаються і аналізуються у взаємозв'язку, взаємозалежності і розвитку.

Соціальна політика – діяльність держави по збалансованому розвитку суспільства, забезпечення стабільності державного управління, соціального захисту населення.

Перші теоретичні концепції соціальної політики, які виникли на рубежі XIX – XX ст., розпочинаючи з праці, створеної в м. Ейзенах (Німеччина) “Союзу соціальної політики”, акцентували увагу на соціальних реформах як головних задачах державної соціальної політики, направленої на покращення умов життя людей. Такої позиції притримувалися М. Вебер, В. Зомбарт.

Розвиток соціальної політики в країнах Заходу був пов'язаний з переходом від державного суспільного благоденства по відношенню до нижчих верств суспільства до вироблення загальнодержавних, локальних систем соціальної допомоги, оптимальний рівень розвитку якої допомагає реалізувати ідею держави.

Соціальна політика – політична діяльність держав по економічному, соціально-політичному, ідеологічному забезпеченню і узгодженню суспільних, групових і особистих інтересів. Будь-який підхід до розглядання соціальної структури передбачає необхідність розробки соціальної політики, в більшій чи меншій мірі задовольняючій потреби суспільства. Соціальна політика – це діяльність по розвитку соціальних потреб особистості і соціальних груп. Ця політика – це діяльність по розвитку соціальних потреб особистості і соціальних груп; реалізується через систему соціальних інтересів; вона спирається на різні програми, враховуючи інтереси різноманітних соціальних груп. Соціальна політика – цілеспрямована діяльність держави і інших політичних інститутів по створенню сприятливих умов життя людей і реалізації їх міжособистісних відносин. Кінцевою метою соціальної політики є забезпечення соціального прогресу суспільства, задоволення матеріальних і духовних потреб людини. Важливе місце соціальної політики займає забезпечення прожиткового мінімуму кожної людини, доступності суспільних благ шляхом податкової політики і регуляції низки завдань по соціальному захисту громадян, розвиток суспільно-значущих потреб, підвищення культурного рівня людей, їх працевлаштування і

підвищення трудових доходів, соціального забезпечення, медичної допомоги, освіти, будівництва житла, організації відпочинку, збереження природного середовища. Соціальна політика регулює соціальні відносини людей: критерії соціально-групових відмінностей, соціально-стратифікаційну і соціально-класову диференціацію; феномен маргіналізації і люмпенізації. Соціальна політика включає: інтереси страт і соціальних груп, інтереси націй і народностей; відносини суспільства і особистості; мови праці і дозвілля, умови побуту і здоров'я; умови життя і становлення особистості.

Крім того, неререформованість соціальної сфери дедалі більше впливає на нестабільність політичної ситуації в країні. Все це свідчить про те, що розв'язання проблем соціальної сфери, базуючись на теперішній інвестиційній основі, неможливе, що зумовлює необхідність її глибоких системних перетворень.

У відповідності з загальноприйнятими соціальними вимогами забезпечення мінімального необхідного рівня соціального захисту в Україні передбачається вирішення наступних задач:

1. Здійснення економічних перетворень, необхідних для забезпечення переходу від неефективної централізованої економіки до диференційованої багатуокладної економічної моделі, яка в змозі забезпечити захист соціальних верств суспільства.

2. Розробка програми реалізації конкретних заходів соціального захисту, який буде мати актуальну і довготривалу направленість на вирішення соціальних задач.

3. Реалізація державних соціальних гарантій, встановлених законом та іншими нормативно-правовими актами: мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, які забезпечують рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму.

Таким чином, зростання ролі держави в суспільних процесах пов'язаних не з розширенням її масштабів, а зі зміною її ролі (змісту), що обумовлено характером співвідношення економіки соціальних задач і політики, просуванням соціальної функції в ранг цільових для економіки. Ці зміни обумовлені тим, що соціальна політика не тільки є спеціальною сферою діяльності держави, але все більше – складовою частиною економічної політики, перевтілюючись поступово в її провідну частину, підкоряючи економіку соціальним цілям.

Головна мета регіональної соціально-економічної політики:

- зосередження уваги на реалізації можливостей кожної людини з її потребами в розвитку культури та духовності, науки і освіти, вирішенні соціальних питань, створенні соціальних питань, гідних умов для життєдіяльності (зайнятість, охорона здоров'я, підтримка сім'ї, молоді та дітей, соціальний захист малозабезпечених верств населення);

- економічне піднесення і підтримка вітчизняного

товаровиробництва, структурна перебудова економіки регіону, підтримка інноваційної і підприємницької діяльності, залучення інвестицій в економіку регіону, розвиток основних галузей виробництва та господарських комплексів на теренах області;

- здійснення погодженої регіональної політики через удосконалення і реформування управління та роботу з кадрами;

- створення необхідних соціальних, культурних і економічних умов для життєдіяльності, екологічної безпеки, задоволення матеріальних і культурних потреб населення.

Вибір цілей вирішення проблеми (самостійні й інструментальні):

- перетворення соціальних чинників на одну з домінант економічного зростання;
- розвиток соціально-трудова інтересів;
- реформування системи соціального захисту; соціального страхування і пенсійного забезпечення;
- посилення адресності підтримки соціально незахищених верств населення;
- реформування ринку праці та зайнятості населення;
- забезпечення випереджаючого зростання вартості робочої сили;
- реформування системи охорони здоров'я;
- здійснення активної демографічної політики.

Визначення змінних політики місцевих ініціатив:

- виробництво конкурентної продукції;
- пошук додаткових джерел розвитку, їх групування в систему й створення інституційних основ, необхідних для нормального функціонування системи;
- створення регіональних і місцевих корпоративних мереж взаємодії;
- інституціоналізація інформації, інновацій, системи підтримки підприємництва (створення промислових парків, інноваційних бізнес-центрів, консорціумів);
- організація коаліцій місцевого й регіонального розвитку між різними групами інтересами, гармонізація негнучких місцевих ієрархій, створення гнучких систем прийняття рішень;
- трансформація наукового середовища у важливий фактор економічного зростання й надання комплексним пропозиціям громади привабливих для капіталу характеристик.

Визначення інструментів, що використовуються з різною інтенсивністю:

- управлінських; регулятивних;
- саморегулятивних способів і форм діяльності суб'єктів;
- сукупністю принципів, рішень і дій, що втілюються в соціальних програмах і соціальній практиці;
- з метою задоволення соціальних потреб, збалансування соціальних потреб, збалансування соціальних інтересів людини, соціальних груп суспільства;

- досягнення соціальних цілей, розв'язання соціальних завдань;
- формування соціальних цінностей;
- це система інституційних, надінституційних, державних і громадських, суспільних і особистих, індивідуальних способів і форм діяльності, спрямованих на створення умов для всебічної самореалізації соціального потенціалу людини, її сутнісних сил;
- діяльність держави по збалансованому розвитку суспільства, забезпеченню стабільності державного правління й соціального захисту населення.

Таким чином, бажано мати єдиний універсальний показник, за допомогою якого можна визначити становище націй-держав, проте такого показника не існує і навряд чи він з'явиться. Разом з тим оцінки і порівняння, що різняться ретельністю й об'єктивністю, проводяться постійно.

Чим можна пояснити суттєві відмінності у становищі країн? У чому полягають основні причини цих відмінностей? Існує безліч факторів, що регулюють функціонування і, як наслідок, ефективність суспільств. Соціальна життєздатність суспільства вимагає певної відповідності між прагненнями-сподіваннями і досягненнями-здійсненнями, між мріями і реальністю, усвідомленням своїх прав і їх реалізацією. Соціальна природа людини зумовлює те, що все назване залежить від стосунків між людьми на різних рівнях структури суспільства. Стосунки, в свою чергу, формуються під впливом переконань-цінностей, що відповідає усталеним потребам і уявленням про справедливість. Таким чином,

1. Операційний підхід до визначення ефективності управління засновується на оцінці ресурсів, що використовуються, витрат, результатів за конкурентними показниками. При цьому досить поширеною є тріада:

- економічність;
- ефективність;
- результативність.

Безперечно на всіх рівнях (особливо на рівні територіальної громади) не вистачає ресурсів:

- матеріальних;
- фінансових;
- організаційних;
- кадрових.

Критерії соціальної ефективності:

а) рівень продуктивності праці, що співвідноситься зі світовими параметрами;

б) темпи й масштаби приросту національного багатства, які обчислюються за методикою ООН;

в) рівень добробуту життя людей з розрахунку на душу населення й розробкою доходів за різними категоріальними, а також

порівняно зі стандартами розвинутих країн;

г) упорядкованість, безпека й надійність суспільних відносин, їх відтворення з позитивним результатом, що виявляє тенденцію до зростання.

Альтернативи можуть бути різні:

- 1) дії альтернативи;
- 2) альтернативи культурної;
- 3) альтернативи функціональної;
- 4) гіпотези альтернативної.

Основою нашого дослідження є альтернатива дії. До об'єктивних умов реалізації соціальної політики належать:

- трансформація соціальних відносин і насамперед формування соціально-ринкової економіки, повноцінного інституту власності;
- утвердження процесів соціально-трудової мобільності, політичної структурованості суспільства, нової системи духовних, ціннісних орієнтацій;
- формування нової якості соціального буття.

До суб'єктивних умов реалізації соціальної політики належать:

– використання в соціальній політиці адекватних принципів, способів і форм цілеспрямованої управлінської, регулятивної діяльності;

– сприяння засобами регулятивної політики своєчасному розв'язанню суперечностей у соціальній сфері;

– утвердження динамізму в механізмі власне управлінської регулятивної діяльності, спрямованої на розвиток соціального буття;

– викорінювання форм і методів командно-адміністративного, директивного управління;

– децентралізація соціальної політики;

– подолання пасивного характеру соціальної політики.

Соціальна політика виконує наступні функції: прискорення соціального розвитку країни; гармонізація відносин в суспільстві; забезпечення політичної стабільності суспільного устрою; підйом трудової і суспільної активності населення. Зміст соціальної політики направлений на розвиток ринкового механізму регулювання виробництва; формування правової держави; створення достатньої кількості робочих місць, підвищення якості і рівня життя громадян, створення соціально-психологічного клімату, розширення відтворення робочої сили, соціальна захищеність старості.

Соціальна політика – один із головних напрямків внутрішньої політики держави, покликаною забезпечити відтворення тих соціальних ресурсів, із яких воно черпає собі підтримку, створює передумови для розширеного відтворення, забезпечує стабільність суспільної системи.

Найважливішою метою соціальної політики є досягнення

певного рівня рівноваги суспільного життя через:

- 1) надання державних гарантій для запобігання амортизації наслідків стихії голоду, хвороб, природних і технічних катастроф, демографічного вибуху;
- 2) надання матеріальних засобів, направлених на забезпечення певного рівня життя, пониження соціальної напруги;
- 3) регулювання способу життя податками, засобами заохочення, благодійності, підприємницької ініціативи (в поєднанні з репресивними мірами – боротьба з наркобізнесом);
- 4) створення умов для розвитку підприємництва, малого бізнесу.

Базовими цілями соціальної політики є досягнення рівноваги, стабільності, цілісності і динамізму суспільної системи.

Висновки

Ефективність регіоналізації державної соціальної політики обґрунтована індексами людського розвитку:

- її ефективність залежить від бюджетного і позабюджетного фінансування;
- підвищення статусу і ролі соціальних відділів обласних і районних державних адміністрацій у реалізації загальних соціальних програм;
- розробка державного соціально-орієнтованого управління, створення такого бюджетного регулювання економіки регіону, яке було б формою опосередкованого впливу місцевих, регіональних та державних органів влади на економічні суб'єкти через систему бюджетних заохочень, пільг та обмежень;
- розширення інвестиційної політики в регіоні;
- впровадження прогнозів за індикативних планів економічного і соціального розвитку території.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- ✓ вивчення зарубіжних джерел з соціальної сфери;
- ✓ пошуки нових шляхів оптимізації соціальної сфери;
- ✓ розробка нових механізмів державного регулювання соціальної сфери.

Джерела

1. Концепція соціального забезпечення населення України // Відом. Верховної Ради України. – 1994. – № 6.
2. Новікова О. Концепція соціальної політики України: проблеми і шляхи розв'язання // Соц. політика і соц. робота. – 1998. – № 1, 2. – С. 5-14.
3. Про основні напрями соціальної політики на період до 2004 р.; Указ Президента України від 24 травня 2000 р. № 717 / 2000. – К.: 2000.
4. Європейський вибір: Концептуальні засади економічного та соціального розвитку України на 2002 – 2011 роки: Послання Президента до Верховної Ради України. // Уряд. кур'єр. – 2002. – 4

червня.

5. Про затвердження заходів, спрямованих на реалізацію у 2003 році основних напрямів соціальної політики на період до 2004 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2002 р. № 518.

6. Стратегія інтеграції України до ЄС.: КІС, 2001. – 152 с.

7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відом. Верховної Ради України. – 1997. - № 24.

8. Україна: поступ у XXI ст. Стратегія економічної та соціальної політики на 2000-2004 рік / Уряд. кур'єр. – 2000. – 23 лют. - №34.

9. Закон України про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні. – К., 2003.

10. Україна у цифрах у 2002 році: Корот. стат. довід. / Держкомстат України. – К., 2003.

11. Інвестиційний рейтинг регіонів України // Ін-т реформ; недерж. Аналіт. Центр. – К., 2003. – 52 с.

12. Закон України про основи національної безпеки України / Офіц. Вісн. України. – 2003. - № 9.

13. Задорожний Г.В., Коврига О.В., Смолівик В.В. Соціальне партнерство – реальний шлях до відкритого суспільства. – Х.: ХІБМ 2000. – 192 с.

14. Концепція адміністративної реформи в Україні. – К., 1998.

15. Гендерний аналіз українського суспільства ПРООН. – К., 1999. – 293 с.

Стаття надійшла 25.04.2005 р.